

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Quid & quotuplex sit conscientia dubia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

DISPUTATIO XII.

DE

De Conscientia dubia.

Uo hinc veniunt potissimum ponderanda. Primum est, an cum conscientia dubia sit licitum operari? alterum, quibus modis, & è quibus principiis conscientia dubia deponi possit? ubi plura incidunt, quæ ad notitiam sequentium de conscientia probabili viam sternunt.

ARTICULUS I.

An & quando liceat operari cum conscientia dubia?

SUMMARIUM.

1. Divisio dubii in negativum & positivum.
2. In speculativum & practicum.
3. In dubium juris & facti.
4. In vincibile & invincibile.
5. Licet operari cum conscientia speculative dubia.
6. Non licet operari cum conscientia practice dubia.
7. Solvuntur objectiones Poncii.
8. Quid agendum practice dubitanti?
9. Quid scrupuloso.

§. I.

Quid & quotuplex sit conscientia dubia?

Dubiam conscientiam illam tantum appellamus, quæ in neutram partem contradictionis assensu determinato inclinatur. Unde etiam tantum improprie, vel inchoative conscientiam esse supra diximus. Dividitur juxta varias dubii divisiones: Sicque primo dubium aliud est negativum, aliud positivum. Negativum est, suspensio iudicii proveniens ex defectu medii & rationis probabilis est ex utraque parte, uti in speculative est, an alia sint paria: in practica, si ne hora noctis duodecima obligans ad jejunandum? si ne recitata hora Canonica, quando ex precedenti crapula non recordaris pridie actorum &c. Positivum est, suspensio iudicii proveniens ex æqualitate mediorum, seu morivorum pari pondere in utramque contradictionis partem inclinantium, ita ut intellectus velut in æquilibrio pendens, neutri parti determinate assentiat: ut si propter oppositas rationes Doctorum dubites, si ne licitum, habere plures præbendas, nec ne? & neque ausis affirmare esse licitum, neque illicitum.

2. Secundò. Dubium aliud est speculativum, aliud practicum. Speculativum dicitur, non quòd aliquo modo non sit practicum, sed quia modo magis universaliter procedit, non determinando ipsum exercitium operis, cum omnibus circumstantiis consideratum, à quibus exercitium operationis hic & nunc dependet. Practicum est de operatione prout hic & nunc exercenda. E.g. dubitas absolute, si ne licitum die jejunii comedere ova, lactinia? speculative dubitas. Si dubitas, an tibi in hac provincia, hoc loco, itinere, in hoc servitio, occupatione, occasione constituto id liceat? practice dubitas. Contingit autem frequenter, ut cum dubio specula-

tivo consistat conscientia certa de rectitudine suæ operationis, quando operatio separatim à determinatis circumstantiis accepta non esset certò licita, sit autem licita ex accessu novæ rationis, vel circumstantiæ, vel recte advertunt Cajetanus, Medina contra Vasquez. Sic enim, quod est speculative illicitum, sit practice licitum ex superventu novæ circumstantiæ: e.g. Davidi ob extremam necessitatis circumstantiam fas erat comedere panes propositionis, quos alioquin Laicis lex interdixerat. Eadem circumstantia licitam reddit administrationem Sacramentorum in materia dubia, alias vetitam. Pari ratione, quod est speculative dubium an liceat, ex novæ rationis, fundamenti, circumstantiæ accessu certum potest fieri, quòd liceat. Sic miles potest habere dubium speculativum, an bellum, quod à suo principe geritur, sit iustum, & interim practice certò judicare sibi licitum esse, principi ad bellum vocanti parere, cum ipse non sit, determinare, an bellum sit iustum. Judex speculative dubitans, an liceat secundum allegata & probata damnare, quem scit innocentem, practice potest formare iudicium, id sibi licere, quia hoc cum S. Doctore sentiant esse licitum plurimi docti & graves Auctores.

Tertiò. Dubium aliud est juris, & aliud facti. Dubium juris est, cum dubitatur de Lege, censura, impedimento, obligatione, licitate, valore actus, &c. e.g. si ne talis contractus usurarius? si ne testamentum validum, professio legitima, &c. Dubium facti est, cum dubitatur de existentia actus, vel circumstantiæ alicujus, an v.g. emisseris votum, consenseris delectationi, fueris confessus peccatum, recitaveris horas, &c. Sæpius tamen quæstio ac dubium facti intermiscetur dubio juris. Nam quæstioni, an lex obliget, admiscetur illa facti, fueritne promulgata: Quæstioni de validitate dispensationis admiscetur illa, an Summus Pontifex fuerit veraciter informatus: Quæstioni de validitate Professionis, an habuerit ætatem præscriptam: Quæstioni, an obligeris præcepto jejunii aut impleveris annum 21. &c.

Tandem dubium omnibus istis modis acceptum vel est vincibile, quod adhibita diligenti inquisitione deponi potest; vel invincibile, quod post diligentem inquisitionem deponi & veritas certa obtineri non potest.

§. II.